מקשה הגמרא: וְהָא דַּיְינִין – והרי ציווי בני נח על הדינים, קוּם עֲשֵׂה משפט הוּא, וְאַף על פִּי כֵן קָא חַשִּׁיב התנא במנין מצוות בני נח, ואם כן חוזרת השאלה, מדוע לא מנה את איסור השביתה. מתרצת הגמרא: מה שהתנא מנה את מצות הדינים, מכיון שגם מצות קוּם עֲשֵׂה משפט וְגם מצות שַׁבָּת וְאַל תַּעֲשֶׂה עוול נִינְהוּ – כלולות בהם, שאף כשלא באו לפניהם בעלי דינים, והם יושבים ובטלים, עדיין מצווים הם במצוה שלא לעשות עוול.

הגמרא מבארת איסור נוסף של נברי: וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, (עובד כוכבים) [גּוֹי] שֶׁעָסַק בַּתּוֹרָה חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג ד) 'תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב', ויש לדייק שרק לָנוּ ניתנה התורה כמוֹרָשָׁה, וְלֹא לָהֶם – לנברים. שואלת הגמרא: וְלֵיחְשְׁבָהּ – שימנה זאת התנא לְגַבֵּי שֶׁבַע המִצְוֹת של בני נח. משיבה הגמרא: דין זה נכלל במצוות אחרות שמנה התנא, וכפי שיתבאר. לְמַאן דְּאָמַר שכוונת הפסוק שהתורה היא מוֹרָשָׁה – ירושה לישראל, הנברי העוסק בה מִינְּזִל קָא גָּזֵיל לָהּ – נחשב כמי שגוזל אותה מהם, ונכלל באיסור גזל. ולְמַאן דְּאָמַר לדרוש תיבת 'מוֹרָשָׁה' שהתורה נחשבת מְאוֹרָסָה לנו (פסחים מט:), נברי העוסק בתורה דִּינוֹ כְּבועל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה של ישראל, דְּדינו למיתה בְּסֵקִילָה, ונכלל באיסור העריות.

מקשה הגמרא: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מִנַּיִן שֶׁאֲפִילּוּ (עובד כוכבים) [גּוֹי] וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁהוּא נחשב במעלתו כְּכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר לגבי התורה (ויקרא יח ה) 'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם', 'בָּהֵנִּים' לְיוֹם' 'וְיִשְׂרְאֵלִים' לֹא נֶאֱמַר בפסוק זה, אֶלָּא 'הָאָדָם', ומשמע שכל אדם בכלל ואף נברי, והשוה הכתוב את כל העוסקים בתורה, בין נברי ובין ישראל ובין כהן, הָא לָמְדְתָּ מכך, שֶׁאֲפִילּוּ (עובד כוכבים) [גּוֹי] וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הֲרֵי הוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל. וקשה לרבי יוחנן שאסר לנברי לעסוק בתורה. מתרצת הגמרא: באמת אסור לנברי לעסוק בתורה, והָתָם בברייתא דיבר רבי מאיר כשעוסק בְּהלכות שֶׁבַע מִצְוֹת דִּידְהוּ – שלהם, כדי להיות בקי בהן, שלימוד זה הותר להם, ואז נחשב במעלתו ככהן גדול.

שנינו בברייתא לעיל (נג:): רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הָאיסור לאכול דָּם מִן הַחַי – דם שהוצא מבעל חיים בעודו חי, הוא בכלל המצוות שנצטוו בהם בני נח. הגמרא מבארת את המקור לדין זה וטעמם של רבנן החולקים על כך: תָּנוּ רַבָּנָן, מה שנאמר לבני נח (בראשית ט ד) 'אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ', זֶה איסור אֵבֶר מִן הַחַי, שכך נדרש הפסוק, לא תאכלו בשר בעוד נפשו בו. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַדָּם מִן הַחַי נאסר לבני נח בפסוק זה. מבארת הגמרא: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל שדורש מפסוק זה שני איסורים, משום שִׁקְרֵי בֵּיהּ – יש לקרוא בפסוק 'בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ לֹא תֹאכֵל' – לא תאכל את הבשר כשהנפש עמו, וכן יש לקרוא 'דָּמוֹ בְּנַפְשׁוֹ לֹא תֹאכֵל' – לא תאכל את הדם כשהנפש עמו. מבארת הגמרא: וְרַבָּנָן שאינם דורשים מ'דָּמוֹ' לאסור דם מן החי, סוברים דַּהֲהוּא 'דָּמוֹ' שנאמר בפסוק, לְמִישְׁרֵי שְׁרָצִים הוּא דַּאֲתָא – בא להתיר אבר מן החי בשרצים, כיון שנאסר להם בבהמה הוצרך להתיר בשרצים.

הגמרא מביאה את המשך דברי רבי חנינא בברייתא לעיל: כַּיּוֹצֵא בָּדָבָר – כפי שנאסר דם מן החי לבני נח, כך אַתָּה אוֹמֵר בישראל, שנאמר (דברים יב כג) 'רַק חֲזֹק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְגוֹ' וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר', ומכך שנסמך איסור דם לאיסור אבר מן החי, יש לדרוש את סוף הפסוק, 'וְלֹא תֹאכַל' את הדם שנזכר בתחילת הפסוק, כשיצא מהבהמה בעוד 'הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר', כלומר בחייה. (רק חזק לבלתי אכל הדם זה אבר מן החי כי הדם הוא הנפש זה דם מן החי). מבארת הגמרא: וְרַבָּנָן, הַהוּא – מה שסמך איסור דם לאיסור אבר מן החי, לא בא לאיסור נוסף של דם מן החי, אלא לְדַם חֲקָוָה – מה שמקיזים מהבהמה בחייה דם שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצְאָה בּוֹ בשעת יציאתו מן הבהמה הוּא דַּאֲתָא – בא ללמד לאסרו, שלא תאמר שרק דם שחיטה נאסר באיסור דם. בברייתא מבואר שנאמר איסור אבר מן החי לבני נח, ואחר כך במתן תורה נשנה ונאמר לישראל. מבררת הגמרא: לָמָּה לִי לְמִיכְתַּב איסור אבר מן החי לִבְנֵי נֹחַ, וְלָמָּה לִי לְמִשְׁנֵי – לשנות את האיסור גם לישראל בְּסִינַי במתן תורה, והרי הם בכלל בני נח שכבר נאסר להם. מבארת הגמרא: כִּדְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, כָּל מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לִבְנֵי נֹחַ, וְנִשְׁנֵית בְּסִינַי, לָזֶה וְלָזֶה – בין לישראל ובין לבני נח נֶאֱמְרָה, דהיינו שאף לאחר שנתן ה' את התורה לישראל, לא נטל מבני נח מצוות אלו ועדיין מצווים בהן. ואף איסור אבר מן החי הוא אחת ממצוות אלו. ממשיך רבי יוסי ברבי חנינא: וכל מצוה שנאמרה לִבְנֵי נֹחַ, וְלֹא נִשְׁנֵית בְּסִינַי, לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ, שמזמן מתן תורה ואילך ניטלה מבני נח ונשארה רק אצל ישראל, וְאָנוּ אֵין לָנוּ מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני, אֶלָּא איסור אכילת גִּיד הַנָּשֶׁה, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה (חולין קי) שאיסור גיד הנשה נאמר לבני יעקב קודם מתן תורה, ואף על פי כן אינו אסור אלא לישראל, שהרי בפסוק שבו נאמר האיסור (בראשית לב לג) נאמרה הלשון 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'.

הגמרא דנה בדברי רבי יוסי ברבי חנינא: אָמַר מַר, כָּל מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לִבְנֵי נֹחַ, וְנִשְׁנֵית בְּסִינַי, לָזֶה וְלָזֶה – לבני נח ולישראל נֶאֱמְרָה. מקשה הגמרא: אִדְרַבָּה – יש לדייק להיפך, מִכְּךְ דְּנִשְׁנֵית בְּסִינַי, מוכח שרק לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ, שאם גם לבן נח נאמרה, לא היתה התורה צריכה לכתוב את הציווי לישראל, והיינו יודעים שישראל ובני נח חייבים, שהרי ישראל הם בכלל האיסור שנאמר לבני נח. מתרצת הגמרא: מִכְּךְ דְּאִיתְּנִי – שנשנה איסור עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּסִינַי מלבד האיסור שנאמר קודם לכן לבני נח, וְאַשְׁכְּחָן – ומצינו בתורה דְּעָנַשׁ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עֵילָּוּוהּ – על עשיית עבודה זרה, ומבואר שגם בני נח מוזהרים על עבודה זרה אף לאחר מתן תורה, שֶׁמָּא מִינַּהּ שמצוה שנאמרה לבני נח ונשנית לישראל בסיני לָזֶה וְלָזֶה נֶאֱמְרָה, ומאיסור זה נלמד לשאר המצוות שנאמרו ונשנו שלזה ולזה נאמרו.

הגמרא דנה בהמשך דברי רבי יוסי ברבי חנינא: כל מצוה שנאמרה לִבְנֵי נֹחַ, וְלֹא נִשְׁנֵית בְּסִינַי, לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ. מקשה הגמרא: אַדְרַבָּה – הלא הסברא היא להיפך, מִכְּךְ דְּלֹא נִשְׁנֵית בְּסִינַי, יש ללמוד שדווקא לִבְנֵי נֹחַ נֶאֱמְרָה, וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל, ולכך לא חזרה התורה וציותה זאת לישראל, כדי לחדש שממתן תורה ואילך פסקה מצוה זו מהם. מתרצת הגמרא: אין לומר שממתן תורה ואילך בני נח מצווים בה ולא ישראל, שכן לֵיכָּא מִידַּעַם – אין דבר שציותה עליו התורה, דְּלִישְׂרָאֵל שָׁרֵי – מותר לעשותו, וּלְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים – נכרי בן נח אָסוּר, שכשיצאו ישראל במתן תורה מכלל שאר בני נח, להתקדש ולהחמיר עליהם בהוספת מצוות יצאו, ולא להתיר להם במה שנאסרו מקודם. ואם כן ודאי מה שלא נשנית המצוה בסיני כשאר המצוות שנשנו, אינו משום שבא להתירה לישראל, אלא בא לטילטה מבני נח.

מקשה הגמרא: וְכִי האם לֹא מצינו דבר המותר לישראל ואסור לנברי, וַהֲרֵי אשת יַפַּת תֹּאַר נברית, שהותרה לישראל במלחמה (דברים כא יא-יג), ואסורה לנברי בן נח משום גזל, כמבואר בברייתא לעיל (נז.). מתרצת הגמרא: הָתָם באשת יפת תואר, מה שלא הותרה לנברים הוּא מַשּׁוּם דִּלְאו בְּנֵי כִּיבּוּשׁ נִינְהוּ – שאינם במצות כיבוש הארץ, ולפיכך לא שייך בהם היתר יפת תואר שנאמר רק בשעת מלחמת כיבוש.

מקשה הגמרא: וַהֲרֵי גזל פֶּחוּת מְשָׁוֶה פְּרוּטָה שמותר לישראל ואסור לנברי. מתרצת הגמרא: הָתָם לגבי פחות משוה פרוטה, אף לישראל לא הותר, אלא שאין הגזול את ישראל חייב להשיבו, משום שהנגזל מוחל על כך, מה שאין כן אצל בני נח שחייבים להשיבו מַשּׁוּם דִּלְאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ – שאינם מוחלים על כך.

הגמרא חוזרת לתחילת דברי רבי יוסי ברבי חנינא: כָּל מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לִבְנֵי נֹחַ, וְנִשְׁנֵית בְּסִינַי, לָזֶה וְלָזֶה נֶאֱמְרָה.

מקשה הגמרא: וַהֲרֵי מצות מִילָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְבָנֵי נֹחַ, שהרי נצטווה בה אברהם, דִּכְתִיב (בראשית יז ט-י) 'וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר וגו' הִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר', וְנַשְׁנִית אחר כך לישראל בְּסִינַי, שנאמר בבן זכר הנולד לאשה (ויקרא יב ג) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ', ואף על פי כן לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ, שהרי לא מנאה התנא בכלל המצוות שנצטוו בני נח. ומדוע אמר רבי יוסי ברבי חנינא שמצוה שנשנית גם בסיני, אף לבני נח נאמרה. מתרצת הגמרא: באמת לא נשנית מצות מילה בסיני, ולכן רק לישראל נאמרה, והַהוּא שנאמר 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל', לְמִישְׁרֵי שַׁבָּת הוּא דַּאֲתָא – בא רק להתיר למול אפילו בשבת, וכך נדרש הפסוק, מזה שלא נאמר 'ובשמיני ימול', אלא נוסף בו תיבת 'וּבַיּוֹם', יש לרבות מכך שיש למול בכל יום שיחול בו היום השמיני, וַאֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת.

מוסיפה הגמרא להקשות: וַהֲרֵי מצות פְּרִיָה וּרְבִיָה, שֶׁנֶּאֱמְרָה לִבְנֵי נֹחַ, שהרי אמרה ה' לנח ולבניו לאחר המבול, דִּכְתִיב (בראשית ט ז) 'וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ', וְנִשְׁנֵית לישראל בְּסִינַי, שאמר ה' למשה לאחר מתן תורה (דברים ה כז) 'לֵךְ אֱמוֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם', ו'לְאָהֳלֵיכֶם' היינו לנשותיכם, שלאחר שנאסרו להם נשותיהם שלשת ימים קודם מתן תורה, התירן להם לאחריו, ונמצא שציוה להם גם בסיני על פריה ורביה, ואף על פי כן לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ, שהרי לא מנה התנא מצוה זו במצוות בני נח. מתרצת הגמרא: הַהוּא – מה שהוצרך להתירה להם לאחר מתן תורה, לא בכדי לצוותם על פריה ורביה, אלא לְהשמיע שכָּל דָּבָר שֶׁנאסר בְּמִנְיָן של בית דין, אף שקבעו זמן לאיסור ועבר הזמן, צָרִיךְ מִנְיָן אַחֵר של בית דין לְהַתִּירוֹ, הוּא דַּאֲתָא – באה התורה במצוה זו, שאף שלא אסר להם פריה ורביה קודם מתן תורה אלא לשלשה ימים, מכל מקום הוצרך להתירו מחדש כדי להשמיע את הדין האמור.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי – אם כך שמצוות שנאמרו בסיני להשמיע דינים מסוימים, אינן נחשבות כמי שנשנו פעם נוספת, יקשה, שבכָּל חֲדָא וַחֲדָא – בכל אחת ואחת מהמצוות שנשנו בסיני, נַמֵּי נֵימָא שלא נשנית בסיני, ורק מִשּׁוּם מִילְתָא – דברים מסוימים שהתחדשו בה אִיתְנִי – נשנית אזהרתה בסיני, וכיון שלא נשנו המצוות, נאמר שרק ישראל הוזהרו בהן ולא בני נח. מתרצת הגמרא: הָכִי קָאָמַר – כך כוונתו של רבי יוסי ברבי חנינא לומר, אַזְהָרָה מִיהְּדַר וּמִיתְנָא בָּהּ לָמָּה לִי – מדוע במצוות שהוזהרו בהן כבר בני נח צריכה התורה לחזור ולשנות אזהרה עליהן בסיני, הלא יכולה לומר רק את הדינים שצריכה לפרט בהן. ומכך שחזרה והזהירה עליהן, מוכח שבאה לחדש שגם בני נח הוזהרו בהן אף לאחר מתן תורה. אמנם, במילה ובפריה ורביה, נאמרו בסיני רק ענינים מסוימים שהוצרכה התורה להשמיע בהן, ולא נשנתה אזהרתן, ולכן ממתן תורה ואילך נאמרו רק לישראל ולא לבני נח.

הגמרא דנה בהמשך דבריו של רבי יוסי ברבי חנינא, שמצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני, לישראל נאמרה ולא לבני נח: וְאֵין לָנוּ אֶלָּא גִּיד הַנָּשֶׁה בִּלְבָד, וַאֲלִיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה. מקשה הגמרא: הלא כפי שנתבאר הָנֵי נַמֵּי – גם מצוות מילה ופריה ורביה לֹא אִיתְנִי – לא נשנו בסיני, שהרי רק לצורך הדינים המפורטים בהם נשנו ולא להזהיר עליהן, ומדוע אמר רבי יוסי ברבי חנינא שרק מצות איסור גיד הנשה לא נשנית בסיני. מתרצת הגמרא: הָנֵי אִיתְנִי – מצוות אלו [מילה ופריה ורביה] נשנו שם לְשׁוּם מִילְתָא בְּעָלְמָא – לשם צורך כל שהוא, והיינו כדי להשמיע הלכות מסוימות כפי שנתבאר, אך הָא – מצוה זו של איסור גיד הנשה לָא אִיתְנִי – לא נשנית ולא הוזכרה בסיני כְּלָל, ולכן נקט רק מצות איסור גיד הנשה. אמנם באמת אף מילה ופריה ורביה נחשבות שנאמרו לבני נח ולא נשנו בסיני, וממתן תורה ואילך רק לישראל מצווים בהם ולא בני נח.

הגמרא חוזרת לקושיא שהקשתה על דברי רבי יוסי ברבי חנינא שכל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני נאמרה בין לישראל ובין לבני נח, שהרי מילה נאמרה לבני נח ונשנית בסיני, ואף על פי כן רק ישראל מצווים בה. ומתרצת תירוץ נוסף: אִי בַּעֵית אֵימָא – אם תרצה תוכל ליישב זאת כך, באמת מצות מילה נשנית בסיני, ולא רק לצורך הדין המבואר בה אלא לעיקר מצותה, ולפי כללו של רבי יוסי ברבי חנינא שכל מצוה שנשנית גם בסיני אף לבני נח נאמרה, היה אפשר ללמוד מכך שאף בני נח מצווים בה, ומכל מקום אין המילה נמנית במצוות בני נח, משום שעל מצות מִילָה, מֵעִיקָּרָא – מתחילה, קודם מתן תורה, רַק לְאַבְרָהָם ולזרעו הוּא דְּקָא מַזְהַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לקיימה, ולא לשאר בני נח, שאמר ה' לאברהם כשציוהו על המילה (בראשית יז ט) 'וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם', ומדויק מן הפסוק שדווקא אַתָּה וְזַרְעֲךָ אין – אבן מצווים במצוה זו, אבל אֲנִיׁש אַחֲרִינָא שאינו מזרע אברהם לֹא, ולכן רק זרע אברהם מצווים על המילה, שכן אותו הציווי שנאמר להם קודם נשאר אף עתה, אך שאר בני נח לא נצטוו בה כלל.

שואלת הגמרא: אֶלָּא מֵעַתָּה לפי תירוץ זה, שאברהם וזרעו נצטוו על המילה, ואותו ציווי נשאר לזרעו אף לאחר מכן, בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בן אברהם, לְחַיְיבוּ במילה אף עתה לאחר מתן תורה, שהרי אף הם מזרע אברהם. משיבה הגמרא: כך אמר ה' לאברהם (בראשית כא יב), 'כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע', דהיינו שרק בני יצחק נקראו זרע אברהם ולא בני ישמעאל, ולכן אין בני ישמעאל בכלל הציווי על המילה. שואלת הגמרא: בְּנֵי עֵשָׂו לְחַיְיבוּ במילה, שאף הם מזרע יצחק ונקראו גם זרע אברהם. משיבה הגמרא: כשנאמר לאברהם 'כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע', נאמר 'בְּיִצְחָק' ולא 'יצחק', ויש לדייק שרק חלק מזרע יצחק אכן נקראו זרעו, וְלֹא כָּל בני יִצְחָק, ובאה התורה למעט שרק יעקב ובניו נקראו זרע אברהם, ולא בני עשו.

מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ רַב אוֹשַׁעְיָא, אֶלָּא מֵעַתָּה שרק יצחק וחלק מזרעו נקראו זרע אברהם, ששת בְּנֵי קְטוּרָה שנולדו לאברהם, גם הם עצמם לֹא לְחַיְיבוּ במילה אף שנולדו לאברהם, ונאמר שלא מל אברהם את כל בניו שנולדו לו בחייו. מתרצת הגמרא: אין לומר שבני קטורה עצמם לא נתחייבו במילה, שכן הָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין, וְאִיתֵּימָא – ויש אומרים שאמר זאת רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, נאמר בפרשת המילה (שם יז יד) 'וְעָרֵל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת בְּרִיתִי הֵפַר', ותיבות 'אֶת בְּרִיתִי הֵפַר' מיותרות, שהרי כבר נאמר ענוש כרת כשעבר ולא מל, אלא באה התורה לְרַבּוֹת את ששת בְּנֵי קְטוּרָה עצמם שחייבים במילה.

הגמרא מבארת דין אכילת בשר ואבר מן החי לאדם הראשון ולבני נח: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אָדָם הָרִאשׁוֹן, לֹא הוּתַּר לוֹ בָּשָׂר לַאֲכִילָה כלל, ואפילו בשר של בהמה מתה, דִּכְתִיב (בראשית א כט-ל) שאמר ה' לאדם ולחוה אשתו 'הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב וגו' וְאֶת כָּל הָעֵץ וגו' לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה, וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ וגו' אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה', ויש לדייק שדווקא את כל האילנות והעשבים נתתי לכם ולחיות הארץ לאכלם, וְלֹא נתתי את חַיַּת הָאָרֶץ לָכֶם לאכלה, ומשמע שלא הותרה חיות הארץ לאדם הראשון באכילה בכל אופן, ואף לאחר מיתה. וּכְשֶׁנָּאוּ בְּנֵי נֹחַ, הֶתִּירָה לָהֶם בשר לאכילה, שֶׁנֶּאֱמַר להם (שם ט ג) 'כֶּרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל', כלומר, כאותו ירק עשב שהפקרתי לאדם הראשון לאכילה, נתתי לכם מעתה את הכל ואפילו בשר בהמות וחיות. יָכוֹל היית לפרש שמאחר והותר להם בשר, לֹא יְהֵא איסור אֲבָר מִן חַי נוֹהֵג בּוֹ – בבן נח, ואף בשר מן החי הותר לו, תַּלְמוּד לוֹמַר בפסוק שאחריו (שם ט ד) 'אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ', שלא הותר בשר בעוד נפשו בתוכו דהיינו בעודו חי. יָכוֹל היית לפרש שנאסר להם אבר מן החי אַף לִשְׁרָצִים, תַּלְמוּד לוֹמַר באותו פסוק בתיבת 'אַךְ', למעט שאיסור אבר מן החי שנאמר שם לא נאמר על שרצים. מבארת הגמרא: וּמַאי תַּלְמוּדָא – מהו הלימוד מן הפסוק למעט שרצים שאין איסור אבר מן החי נוהג בהם, אָמַר רַב הוּנָא, נאמר בפסוק 'בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ', ותיבת 'דָמוֹ' מיותרת, שהלא מדובר באיסור אבר מן החי בעוד שהנפש בתוך הבשר, וידוע שהנפש נקראת 'דם', אלא יש ללמוד מכך, שאבר מן החי נאסר דווקא בִּמי שֶׁדָּמוֹ

המשך בעמוד רנ

נקרא 'נפש' וְחָלוּק מִבַּשָּׂרוֹ, יָצְאוּ שְׂרָצִים, שֶׁאֵין דָּמָם חָלוּק מִבְּשָׂרָם אלא נחשב כחלק ממנו, ואין דמם קרוי 'דם' אלא 'בשר', ולכן אינם בכלל איסור אבר מן החי.

מקשה הגמרא על דברי רב שלא הותר לאדם הראשון בשר לאכילה: מֵיתִיבִי, נאמר לאדם הראשון ולחוה אשתו (שם א כח) 'וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם', כלומר תמשלו בדגי הים. מַאי לָאו – האם אין הכוונה שהותרו להם הדגים לַאֲכִילָה. ונקשה לרב שאמר שלא הותר להם בשר לאכילה כלל, ואף בשר דגים. מתרצת הגמרא: לֹא הותר לאכילה, אלא לְמֶלַאכָה, שיעשו עמם מלאכה. שואלת הגמרא: וְדָגִים בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ – וכי ניתן לעשות מלאכה עם דגים. משיבה הגמרא: אֵין – אכן כך, כְּפִי שמבואר במה דְּהסתפק האמורא רְחָבָה, דְּבְעֵי רְחָבָה, הַנְּחִיג קרון על ידי שקשרו בְּעֵיזָא – לעז שביבשה על שפת הים, וְשִׁיבּוּטָא – ולדג שבתוך הים, ושניהם יחד הנהיגו את הקרון, מַאי – האם לוקה משום איסור כלאים הנלמדים מן הפסוק 'לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו', שהרי שני מינים הם האסורים באיסור זה, או שכיון שמין אחד ביבשה ומין אחד בים אינו לוקה. ומבואר שאכן שייך לעשות מלאכה על ידי דג.

קושיא נוספת על דברי רב: תָּא שְׁמַע, נאמר לאדם ולחוה (בראשית א כח) 'וּרְדוּ וגו' וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם'. מַאי לָאו שהותרו להם העופות לַאֲכִילָה. מתרצת הגמרא: לֹא לאכילה הותר, אלא לְמֶלַאכָה. שואלת הגמרא: וְכִי עוֹפוֹת בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ. משיבה הגמרא: אֵין – אכן כך, כְּפִי שמבואר במה דְּבְעֵי רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא, דְּשׁ תבואה בְּאַוְוזִין וְתַרְנְגוֹלִין, לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה שסובר (ב"מ צא:) שפועל מותר לאכול מענבי הכרם רק אם עשה בהם מלאכה בידיו וברגליו, מַאי – מה הדין לגבי אכילת עופות אלו מהתבואה שדשים, האם מותר לו לחסום את פיהם מלאכול, כיון שאינם עושים מלאכה אלא ברגליהם, או שאסור לחסום פיהם כשור, כיון שדשים בכל כחם כמותו, ואף שדשים רק ברגליהם.

קושיא נוספת: תָּא שְׁמַע, נאמר בהמשך הפסוק (בראשית א כח) 'וְכִבְּשָׁהּ חַיָּה הָרוֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ', ובחיה הרומשת ודאי כוונת הפסוק שהותרה להם לאכילה, שהרי לא ניתן לעשות מלאכה על ידי חיות. מתרצת הגמרא: הַהוּא – הפסוק שנאמר בחיה הרומשת, לְאָתוֹיֵי נָחָשׁ הוּא דַּאֲתָא – בא לרבות את הנחש שיעשו עמו מלאכה, שקודם שנתקלל שילך על גחונו (שם ג יד) היה ראוי לעשות מלאכה, כפי דְּתָנְיָא בברייתא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, חֲבָל – יש להתעטר עַל שֶׁמָּשׁ גָּדוֹל שהיה משמש למלאכה עבור בני האדם שֶׁאָבַד מִן הָעוֹלָם, שֶׁאִלְמָלֵא (לא) – שאם לא נִתְקַלֵּל הַנָּחָשׁ ללכת על גחונו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הָיוּ מְזַדַּמְּנִין לוֹ שְׁנֵי נְחָשִׁים טוֹבִים, את אֶחָד מהם היה מְשַׁגְּרוֹ לְצָפוֹן העולם, וְאֶחָד מְשַׁגְּרוֹ לְדָרוֹם העולם, כדי לְהָבִיא לוֹ משם סַנְדְּלָאוֹת טוֹבִים, וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּפְשִׁילִין – פושטים כל אחד מהנחשים רְצוּעָה של בשר תַּחַת זְנָבוֹ, וּמוֹצִיא בָּהּ עָפָר מן השוק, ומביאו לְגִנָּתוֹ וּלְחוּרְבָתוֹ של האדם, כדי שישתמש בו האדם לצרכיו.

עוד מקשה הגמרא: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר, אָדָם הָרִאשׁוֹן קודם שחטא באכילה מעץ הדעת, מֵיסַב בְּגַן עֵדֶן הָיָה, וְהָיוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת צוֹלִין לוֹ בָּשָׂר לאכילה וּמְסַנְּנִין לוֹ יַיִן לשתיה, הֲצִיץ בּוֹ נָחָשׁ וְרָאָה בְּכָבְדוּתוֹ של האדם וְנִתְקַנֵּא בּוֹ, ולכן החטיאו. ומכך שצלו לו בשר מבואר שהותר לו לאכילה. מתרצת הגמרא: הָתָם בברייתא מדובר בְּבָשָׂר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם, ורק זה הותר לאדם. שואלת הגמרא: וכי מִי אִיכָּא בָּשָׂר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם. משיבה הגמרא: אִין – אכן יש דבר כזה, כִּי הָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא חָוָה קָאָזֵיל בְּאוֹרְחָא – הלך בדרך, וּפָגְעוּ בּוֹ חָנֵךְ אַרְיָוְתָא – אריות דַּהֲווֹ קָא נָהֲמֵי לְאַפֵּיהּ – שהתאוו לאכלו. אָמַר את הפסוק (תהלים קד כא) 'הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם', כלומר שכיון שרוצים האריות לאכול מבקשים מה' את מאכלם. מיד נְחִיתוּ לֵיהּ – ירדו לו מן השמים תַּרְתֵּי אַמְטָתָא – שתי ירכות של בהמה, חֲדָא – ירך אחת אֲכָלוּהָ האריות, וַחֲדָא שַׁבְקוּהָ – וירך אחת השאירו ולא אכלוה. אַיְיתֵיהּ – הביא רבי שמעון בן חלפתא בידו את הירך שנשארה, וַאֲתָא לְבֵי מִדְרָשָׁא, בָּעֵי עֲלָהּ – ושאל את החכמים עליה, האם דָּבָר טָמֵא הוּא זֶה, אוֹ דָּבָר טָהוֹר. אָמְרוּ לֵיהּ, אֵין דָּבָר טָמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם, ובודאי דבר טהור הוא.

מסתפקת הגמרא: בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי זֵירָא מֵרַבִּי אֲבָהוּ, יְרֵדָה לוֹ דְּמוּת חֲמוֹר מַהוּ, האם נחשבת לדבר טמא כחמור, או שהכלל שאין דבר טמא יורד מן השמים נאמר גם עליה. אָמַר לֵיהּ רבי אבהו, יָאנּוּד נָאלָא – תנין שוטה, הָא אָמְרִי לֵיהּ – הלא אמרו חכמי בית המדרש לרבי שמעון בן חלפתא שאֵין דָּבָר טָמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם, ואם כן לא יתכן שירדה מן השמים דמות חמור, ואם אירע שירדה דבר טהור הוא.

הגמרא חוזרת לדון בדברי הברייתא לעיל (נו ע"א ועמ"ב), שביארה את מצוות בני נח. שנינו בברייתא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בני נח נצטוו אַף עַל הַכִּישּׁוּף שלא לעשותו. מבארת הגמרא: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דִּכְתִיב בתורה (שמות כב יז) איסור שנאמר לישראל,